

ความเครียดและการเผชิญความเครียดของข้าราชการตำรวจในเขตจังหวัดราชบุรี

ศรिताภรณ์ สร้อยสังวาลย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มีนาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ดริตาภรณ์ สร้อยสังวาลย์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ของ
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รอ.หญิง ดร. ชนิดดา แนนเกษร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน ธานี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสิมันต์ สุนทรไชยา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รอ.หญิง ดร.ชนิดดา แนนเกษร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน ธานี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

คณะพยาบาลศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีภรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2552

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา และช่วยแนะนำแก้ไข
ข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ รอ.หญิง ดร. ชนัดดา แนบเกษร ซึ่งเป็นประธาน
ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สงวน ธานี กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำ
ให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และมีประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำ
วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.รังสิมันต์ สุนทรไชยา และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุก
ท่านที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง
ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในระหว่างการศึกษา อันเป็น
พื้นฐานในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายใจ พัวพันธ์ รอง
ศาสตราจารย์ ดร. อาภรณ์ ดินาน และ พ.ต.ท. มนต์ชัย วรพันธ์ ที่กรุณาตรวจสอบความตรงตาม
เนื้อหาของเครื่องมือในการวิจัยพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการปรับปรุง
เครื่องมือในการวิจัยฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้กำกับตำรวจภูธรจังหวัดราชบุรี ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูลในสถานีดำรงในเขตจังหวัดราชบุรี และขอขอบพระคุณข้าราชการตำรวจทุกท่านที่
ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสำราญ สร้อยสังวาลย์ และคุณแม่ระเวง สร้อยสังวาล
ตลอดจน นักศึกษาปริญญาโททุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด จนทำ
ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณประโยชน์อันเกิดจากวิจัยครั้งนี้ขอบอบแต่ทุกท่าน ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ
ลุล่วงไปด้วยดี

ตรีตาภรณ์ สร้อยสังวาลย์

46910251: สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช; พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช)

คำสำคัญ: ความเครียด/ วิธีการเผชิญความเครียด/ ข้าราชการตำรวจ

τριτακρνη σρρύοσσγυαλύ: ความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของข้าราชการตำรวจในเขตจังหวัดราชบุรี (STRESS AND COPING WITH STRESS AMONG POLICE OFFICER IN RACHABURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ชนิดดา แนบเกษร, Ph.D., สงวน ธานี; ปร.ค. 101 หน้า. ปีการศึกษา 2552

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของข้าราชการตำรวจในจังหวัดราชบุรี และศึกษาปัจจัยทำนาย ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับชั้นยศ สถานภาพสมรส การศึกษา แผนกที่ปฏิบัติ ปรสภารณ์ทำงาน สถานะทางเศรษฐกิจ ภาระทางครอบครัว สัมพันธภาพภายในครอบครัว โรคประจำตัวและ ปัจจัยการทำงาน ได้แก่ ด้วงาน บทบาทหน้าที่ ความก้าวหน้าในอาชีพ สัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน ต่อความเครียดในการปฏิบัติงาน โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการตำรวจในเขตจังหวัดราชบุรี จำนวน 330 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1.) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล และ 1.2 ปัจจัยการทำงาน 2.) แบบสอบถามความเครียดในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงและพัฒนาจากแบบสอบถามความเครียดในการปฏิบัติงาน OSI (Occupational Stress Indicator) ของคูเปอร์ 3.) แบบสอบถามวิธีการเผชิญความเครียดในการปฏิบัติงาน โดยเครื่องมือส่วนที่ 1.2, 2 และ 3 มีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ .75, 83, และ 85 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 80.9 มีความเครียดในระดับสูง ร้อยละ 10.3 มีวิธีการเผชิญความเครียดแบบหนี ร้อยละ 54.8 และวิธีการเผชิญความเครียดแบบสู้ ร้อยละ 45.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายความเครียดในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจ บทบาทหน้าที่ และด้วงาน ($r = -.42, -.29, .28$ และ $.24$) โดยสัมพันธภาพในครอบครัว และ สถานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วน ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ และ ด้วงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .001 ตามลำดับ ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ด้านนี้ สามารถร่วมกันทำนายความเครียดของข้าราชการตำรวจได้ ร้อยละ 29

46910251: MAJOR : MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING; M.N.S.

(MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING)

KEYWORDS: STRESS/ COPING WITH STRESS/ POLICE OFFICER

TRITAPPON SROYSUNGWAN : STRESS AND COPING WITH STRESS
AMONG POLICE OFFICER IN RACHABURI PROVINCINE . ADVISORIES COMMITTEE:
CHANUDDA NABKASORN, Ph.D, SANGUAN THANEE, Ph.D. 101 P. 2009

The purposes of this descriptive predictive research were to examine stress levels and coping with stress and factors influencing stress among police officer in Ratchaburi Province. The sample consisted of 330 of the police officer in Ratchaburi Province. The instruments used for data collection were: 1) Demographic Questionnaire); 1.1) personal factors); 1.2) work – related factors; 2) the occupational stress indicator (OSI); 3) the coping with stress questionnaire .The reliability of work – related factors, the occupational stress indicator and the coping with stress questionnaire by Cronbach’s alpha coefficient were .75, .83, .85 respectively . Descriptive statistics and multiple regression were employed to analyze the data .

The results were found that moderate level of stress was 80.9 % and high level of stress was 10.3 % . From studying of police officer’s coping with stress, it was found that flight model was 54.8 % and fight model was 45.2 % . Moreover, the correlation studying of individual factors showed the correlation among relationships with the family, economic status, role in the organization and working factors were $r = -.42, -.29, .28, (p<.001)$ and $.24, (p<.01)$ and served as significant factors that predict stress among police officer and accounted for 29% of the variance .

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	5
สมมุติฐานการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความเครียด.....	14
ความเครียดในการปฏิบัติงาน.....	34
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน.....	38
แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเผชิญความเครียด.....	42
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดและการเผชิญความเครียด.....	46
เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียด และการเผชิญความเครียด.....	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
รูปแบบการวิจัย.....	57
ประชากร.....	57
กลุ่มตัวอย่าง.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	61
วิธีการรวบรวมข้อมูล	62
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	63
4 ผลการวิจัย	64
สัญลักษณ์ที่ใช้	65
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	77
สรุปผลการวิจัย	77
อภิปรายผลการวิจัย	78
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	84
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	85
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	92
ประวัติย่อของผู้วิจัย	101

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
1	จำนวน และร้อยละของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ชั้นประทวน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาสถานภาพสมรส ภาระทางครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจ สัมพันธภาพในครอบครัว โรคประจำตัว ประสบการณ์การทำงาน แผนกที่ปฏิบัติ.....	65
2	ระดับความเครียดในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง	67
3	ระดับความเครียดจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยในการทำงาน	68
4	วิธีการเผชิญความเครียดในภาพรวม.....	70
5	วิธีการเผชิญความเครียดในการปฏิบัติงานจำแนกปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงาน.....	71
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยในการทำงานกับระดับความเครียด.....	74
7	สรุปผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรระหว่างตัวแปรทำนายคือปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยในการทำงาน กับตัวแปรตาม	75

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	13
2 General Adaptation Syndrome	18
3 การตอบสนองทางอารมณ์	20
4 ตัวแปรที่เกี่ยวกับความเครียด คูเปอร์ และคณะ	36
5 แสดงการทำงานของคนเมื่ออยู่ภาวะความเครียด	37
6 แสดงระบบการปรับตัวของบุคคล	43

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University